

Ніва

БЕЛАРУСКІ
ГРАМАДСКА
-КУЛЬТУРНЫ
ТЫДНЁВІК

№ 29 (1273)

ГОД XXV

БЕЛАСТОК 20 ЛІПЕНЯ 1980 г.

ЦАНА 2 ЗЛ.

У ЛІПНЕВАЕ СВЯТА

СЛОВА ПРА МУЖНАСЦЬ

У самы цяжкі перыяд нашай гісторыі — пры нямецкай акупацыі, калі за малейшае падазрэнне пагражалі здзеку і расстрэл, толькі моцныя духам людзі адважваліся супрацьстаяць лютаму ворагу і брацца за зброю.

Нягавісць да ворага, людская крыўда, растоптаная чалавечая годнасць не дазваляюць Мікалаю Парфенюку сядзець спакойна. Ён шукае падобных сабе, ён дадае адвагі спасаваўшым, ён уключае ў рух Супраціўлення. У снежні 1941 года ў Бельску на чале з быўшым савецкім афіцэрам Забалотным арганізуюецца антыфашысцкі камітэт, ахвярным дзеячом якога становіцца Мікалай Парфенюк.

Члены антыфашысцкага камітэта знаходзяць людзей для падпольнай дзейнасці. З гэтай мэтай выезджаюць на вёскі, наладжваюць сувязь з адданымі гэтай справе патрыётамі, дапамагаюць хаваць савецкіх салдат і грама-

дзян, рыхтуюць зброю. Вынікам гэтай дзейнасці было ўтварэнне партызанскага атрада імя Тэльмана, які знаходзіўся ў Лядскай пушчы. Утрымлівалася таксама цесная сувязь і з партызанскім атрадам імя Дзяржынскага.

17 жніўня напаткала няшчасце. Немцы арыштавалі на Бельшчыне многа людзей, у тым ліку і Мікалая Парфенюка і яго жонку Марыю, Забалотнага з жонкай, Васіля Шаралу з Відава і іншых з антыфашысцкай групы. Завезлі іх у Белаежэ ў памяшканне былой пошты. Там страшна катавалі людзей.

— Людзі з болю крычалі нечалавечымі галасамі, — гаворыць Марыя Парфенюк. — Ва ўсіх намагаліся немцы выдабыць весткі аб партызанах, аб супрацоўніцтве з імі.

— А калі Забалотнага, пабітага, не падобнага на чалавека, з паламанымі касцамі і паадбітымі мышцамі, немцы павесілі, а мяне з Васілём Шаралам перакінулі ў яго камеру, — успамінае Мікалай Парфенюк, — тады здавалася, што ўжо прыдзецца развітацца з белым светам. — Помню, вывелі нас з гэтай катойні да вісельніцы, якая была ля царквы, і на нашых вачах павесілі трох чалавек. „Калі нічога нам не скажаце, — прыгразілі немцы, — вас таксама павесім“. Аднак мы нічога не казалі. Мы знеслі ўсё, не прызналіся. А канкрэтных доказаў не было. Праз два месяцы, нічога не даведаўшыся, немцы выпусцілі нас.

— Вярнуўшыся дамоў, мы далей дзейнічалі, збіралі зброю, медыкаменты, бялізну, як маглі, так спрыялі партызанам, — працягвае расказаць Мікалай Парфенюк. — Былі яны частымі госцямі ў маім доме.

(Працяг на стар. 4)

Бельскія „Васілёчкі“ з... васілёчкамі калывамі.

ФЭСТ У ПЛЮЦІЧАХ

Ён адбыўся ў апошнюю нядзелю чэрвеня. На прасторнай зялёнай пляцоўцы ў пачатку вёскі моладзь зрабіла эстраду, каб з яе маглі людзей пацешыць сваімі песнямі „Васілёчкі“ з Бельска і „Каласкі“ з Белаёжэ, якія прыехалі на гэтае народнае святкаванне.

Плюцічы астаюцца крыху збоку ад праяздных дарог. Яны расцеліся побач двох рэк: Нарвы і Арлянікі.

— І ад гэтага ўся наша бяда, — паясьняе мне адзін з гаспадароў, да якога прысеў я на лавачку, каб распытаць пра іх вясковыя справы. — Асабліва ў гэты халодны і дажджлівы год. Зямля ў нас слабая, уся надзея ў сенажаці, — гаворыць ён, — бо гэта аснова для нашай жыццёлагадоўлі. Аднак у гэтым годзе пасля праліўных дажджоў Нарва выступіла з берагоў, Арлянка ёй яшчэ падбавіла, і ўся наша сенажаць апынулася пад вадою. Хто паспеў скасціць, у таго трава паплыла ў рэчку, а хто не паспяшаўся, таксама карысці мала мае, бо толькі вяршыні тырчалі над вадою. Выклікалі мы з Бельска прадстаўніка ПЗУ, каб ацаніў шкоду, а ён паглядзеў здалёк і заявіў, што няма тут для яго работы, што прыедзе тады, калі сена зніе...

Ян Леўчук, солтыс вёскі, не так ужо песімістычна глядзіць на свае гаспадарскія справы, але і ён таксама наракае на непагадзь у гэтым годзе. Ад яго я даведаўся, што ў Плюцічах паводле солтысавата рэестру лічыцца амаль 200 гаспадарак, але толькі 60 гаспадароў. Усе іншыя гэта ўжо рэнтысты-пенсіянеры. Дзяцей адправілі ў горад, зямлю здалі дзяржаве і самі селі на пенсію. Каб нуда не занадта дакучала, разводзяць курэй, гусей ды качак, вырошчваюць агуркі і памідоры, найчасцей пад фальгой, бо фальговыя тунелі можна тут пабачыць амаль на кожным панадворку. І чакаюць сваіх сыноў ды дочак.

— Слаўныя людзі выйшлі з нашай вёскі, — заяўляе солтыс Леўчук і для прыкладу называе будаўніка самалётаў

інжынера Мікалая Гулько, афіцэра (ужо на пенсіі) Мікалая Астроўскага, афіцэра Сцяпана Стэпанюка...

— І мая дачка, — з горадзіцю дабаўляе дзядзька Іван, — таксама закончыла ўніверсітэт у Варшаве і зараз вучыцца моладзь у Дайлідах.

Ад сябе яшчэ дабаўлю, што з вёскі Плюцічы паходзіць вядомы біёлаг, прафесар Медыцынскай акадэміі ў Белаёжэ Васіль Чэчуга.

Белаёжэ для маладых людзей з Плюціч — першае прыстанішча ў шырокі свет. Даезд у горад добры. Можна аўтобусам, але выгадней і болей надзейна цягніком, ад станцыі ў Страблі, за няцэлых дзесяць злотых. Гэтай магчымасцю выгоднага даезду ў горад карыстаюцца многія старэйшыя і малодшыя жыхары Плюціч. Ездзяць у школы і на працу.

— А тыя, што асталіся на гаспадарках, чым перш за ўсё займаюцца? — пытаю солтыса.

— Пераважна гадоўля кароў і букатаў, — паясьняе ён і дабаўляе, што збожжа і другія расліны ў іх не здаюць экзамена, не аплочваюцца, а сенажаці вельмі многа.

— Маю ў вёсцы, — гаворыць сол-

тыс, — ужо дваіх сваіх спецыялістаў па жывёлагадоўлі. Гэта Ян Парфенюк і Сцяпан Дзмітрук. Разводзяць яны малочных кароў і букатаў. Былі б можа яшчэ і іншыя, — неяк заклапочана прадаўжае свае думкі солтыс Ян Леўчук, — але ў гэтым годзе нашы сенажаці...

Гавару яму, што ўжо ведаю, і адпраўляюся на рэпарцёрскі агляд вёскі. Максім Паплаўскі, які тут пражывае ўжо 74 гады, кажа мне, што з канца ў канец Плюціч будзе дакладна 1 кіламетр і 400 метраў. Са сваёй жонкай, Аннай, прысеў ён на лавачцы і любуюцца летнім сонечным святочным днём. Гаспадарку перапісаў ужо на дачку.

— Добрага зяцзя мы маем, — сцвярджае цётка Анна. — Роднага сына нам замяняе, які, на жаль, памёр у нас, не дачакаўшыся нават 25 год. Адслужыў войска, вярнуўся дамоў і захварэў... параліч...

Здарылася гэта ўжо 20 з лішнім гадоў таму назад, але ў матчыным сэрцы рана яшчэ не зажалыла і яна кradком абцірае няпрошаную слязу.

Працяг на стар. 4

Бельскія Плюцічы ў летні дзень патанкае ў зелены старых дрэў. Гэта вёска вялікая і гаспадарная.

ХРОНІКА

27 чэрвеня адбылося першае пасля з'езда БГКТ пасяджэнне Прэзідыума ГП з наступнай павесткай дня:

1. Ацэнка правядзення IX з'езда БГКТ.

2. Абмяркоўка складу камісій Галоўнага праўлення, якія зацвердзіць пленарнае пасяджэнне ў верасні.

3. Зацвярджэнне плана працы на другое паўгоддзе.

4. Абмяркоўка плана пастаноў з'езда БГКТ.

5. Прыезд абавязкаў членам Прэзідыума ГП.

3 БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ

РЫХТУЕЦА ДА ВЫДААННЯ ТАРАШКЕВІЧА ПЕРАКЛАД "ПАНА ТАДЭВУША"

Як паведамляе "Голас Радзімы", у Мінску рыхтуецца да выдання эпапея Адама Міцкевіча "Пан Тадэвуш", якую пераклаў у польскай турме (1931—1932) Браніслаў Тарашкевіч. Выданне падрыхтаваў вядомы беларускі даследчык Адам Мальдзіс і яно ўключана ў план выдавецтва "Навука і тэхніка" на 1981 год. Побач з вывераным тэкстам перакладу ў яго ўключаюцца і каментарыі як самога Міцкевіча, так і Тарашкевіча.

Беларускі чытач упершыню атрымае поўны тэкст "Пана Тадэвуша" на роднай мове, — піша ў газеце Адам Мальдзіс. — Пераклад, зроблены пяцьдзесят год назад у турэмных засценках несумненна, будзе мець не толькі гісторыка-літаратурную, але і мастацкую каштоўнасць. Ён з'явіцца красамоўным сімвалам беларуска-польскага літаратурнага аднаўлення, дружбы двух братніх славянскіх народаў.

Газета змяшчае таксама ўрывак з перакладу "Пана Тадэвуша" — апісанне буры, якім пачынаецца дзесятая быліца.

ШТА НОВАГА

СУСТРЭЧА ТЭОЛАГАУ

На грэчаскай выспе Патмос ад 28 мая да 3 чэрвеня г.г. адбылася сустрэча Мешанай камісій каталіцкай і праваслаўнай царквы. Бяла гэта першая афіцыйная сустрэча тэолагаў гэтых веравызнанняў ад звыш 900 год, г.зн. ад расколу, які наступіў у 1054 г.

На сустрэчы быў абмеркаваны арганізацыйны бок дзейнасці гэтай камісіі. Як вядома, узнікла яна па ініцыятыве папы Іаана Паўла II і праваслаўнага патрыярха Канстантынопаля Дзімрыяса I і мэтай яе з'яўляецца дзейнасць у напрамку аб'яднання абедзвюх царквы.

КАЛЕНДАР

100 гадоў назад

20.7.1880 нар. Г. Леўчык (Ляўковіч), беларускі паэт. З 1904 жыў у Варшаве.

75 гадоў назад

21.7.1905 быў пакараны смерцю С. Акшэя, польскі рэвалюцыянер, варшаўскі рабочы.

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCZYZNIE” Organ Zarządu Głównego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch” oraz urzędu pocztowe i doręczyciele. Cena prenumeraty rocznej 104 zł. Prenumeratę ze zniżeniem wysyłki za granicę, która jest o 50% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch”. Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 23, 00-950 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie nr 1133-201045-139-11.

ADRES REDAKCJI

Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

Wydawca: RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Kombinat Wydawniczo-Kolportażowy w Białymstoku. Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch” oraz urzędy pocztowe i doręczyciele. Cena prenumeraty rocznej 104 zł. Prenumeratę ze zniżeniem wysyłki za granicę, która jest o 50% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch”. Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 23, 00-950 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie nr 1133-201045-139-11.

B.Z.Graf. Zam. 1113. Nakład 6.600 I-2

IX З'ЕЗД БГКТ

РОБІМ НЕ МАЛА, АЛЕ ТРЭБА БОЛЬШ...

(З ВYSTУПЛЕННЯ А. ІВАНЮКА,

ДЭЛЕГАТА ГАЙНАУСКАГА ГУРТКА)

— На IX з'езд БГКТ прыйшло з сур'езнымі дасягненнямі. Наша арганізацыя на працягу 24 год свайго існавання стала даволі пружнай, спелай палітычна, яна садзейнічае развіццю і паглыбленню брацкага суязу беларускага і польскага насельніцтва, добра служыць нашай нацыянальнай меншасці і ўносіць свой уклад у грамадска-гаспадарчае і культурнае развіццё Беларускай зямлі. Але не ўсё ідзе ў нас так, як мы хацелі б, усё яшчэ выступае многа клопатаў і праблемаў у ажыццяўленні шэрагу асноўных нашых заданняў.

Да іх А. Іванюк аднёс справу наступіўшых змен у структуры нашай арганізацыі, г.зн. тое, што пасля рэформы дзяржаўнай адміністрацыі БГКТ ліквідавала свае павятовае аддзела. З аднаго боку гэтыя змены спрыялі набліжэнню Галоўнага праўлення да гурткоў, бо перастаў існаваць пасрэднік паміж імі — праўленне павятовага аддзела, але з другога — гэтыя праўленні гуртавалі добрыя грамадскія актыўныя людзі, з выдатнымі вынікамі. Цяпер у нас такога актыву няма, і нам цяжка весці працу з гурткамі. Таму неабходна для сабраання вопыту стварыць у некаторых гмінах групы грамадскага актыву БГКТ, якія б узялі ў сваю апе-

ку і пакіравалі дзейнасцю гурткоў БГКТ на тэрыторыі свайго гміны. Калі такая арганізацыйная форма здасць экзамен, на наступным з'ездзе можна будзе стварыць такія групы ва ўсіх гмінах, у якіх дзейнічае наша арганізацыя.

Няспынны выхад з вескі моладзі стаў прычынай таго, што многія гурткі БГКТ, якія раней складаліся са значнай колькасці членаў, вялі актыўную культурна-асветную дзейнасць, цяпер у іх уваходзіць па некалькі чалавек і працуюць яны слаба. У такой сітуацыі цяжка нам павялічваць нашу арганізацыю, але гэта, нягледзячы на ўсё, трэба рабіць. Неабходна накіраваць нашу ўвагу на тыя асяродкі, дзе дагэтуль дзейнасць нашай арганізацыі была слабая, і там засноўваць новыя гурткі БГКТ. Трэба таксама актывізаваць гурткі, якія па той ці іншай прычыне працуюць слаба, умацоўваць і пашыраць супрацоўніцтва з гміннымі асяродкамі культуры і іншымі арганізацыямі і ўстановамі.

Звартаючыся да спраў школьніцтва, А. Іванюк заўважыў, што ўвесь час наступае змяншэнне колькасці дзяцей, якія вучацца беларускай мове. Гэты працэс павінен непакоіць усю нашу арганізацыю, стаць яе першаплановай праблемай, якую неабходна вырашыць. Мы абавязаны ўзмоцніць выяўляльную працу сярод бацькоў і дзяцей пра патрэбу навучання роднай мове, шукаць і знаходзіць новыя дзейсныя формы заахоўвання да вывучання гэтага прадмета, пашырэння зацікаўлення ім. У мінулым школьным годзе навучанне беларускай мовы адбывалася ў 53 школах. Вялі яго 78 настаўнікаў, з іх 18 чалавек з'яўляюцца магістрамі беларускай філалогіі, 16 — маюць вышэйшую адукацыю з дадатковай спецыялізацыяй па гэтаму прадмету, 30 — закончылі настаўніцкія студыі, 8 — 3 сярэднія педагагічныя падрыхтоўка і 6 — некваліфікаваных настаўнікаў. Наогул узровень кваліфікацыі настаўнікаў беларускай мовы не розніцца ад узроўню кваліфікацыі настаўніцкіх кадраў па іншых прадметах. Навучанню беларускай мовы асветныя ўлады не толькі не робяць ніякіх перашкодаў, але якраз ствараюць прыхільныя для яго ўмовы. Пашырэнне навучання гэтага прадмета залежыць ад нас усіх беларусаў, настаўнікаў, дырэктараў школ, моладзі. І гэтай справай наша арганізацыя павінна займацца няспынна.

Затым А. Іванюк заўважыў, што ў развіцці мастацкай самадзейнасці наша арганізацыя мае вялікія дасягненні, асабліва ў абнаўленні і папулярызацыі мясцовага беларускага фальклору. Амаатарскія калектывы БГКТ дзейнічаюць вельмі актыўна, даюць многа выступленняў, з'яўляюцца неад'емнай часткай культурнага жыцця нашага рэгіёна. Трэба, каб грамадскія і культурныя арганізацыі і ўстановы больш клапаціліся пра іх развіццё і дапамагалі ім мастацкаму росту, а таксама ў большай ступені выкарыстоўвалі ў розных культурна-асветных мерапрыемствах.

Гэта ж гімн чарцей. А мы ж і тонем і гарым.

— Раней сын як выпіў — вось як сцізіць, вось як бузіць. Мiane гоніць прэ. Я яго ўрадымак страшыла. Гэта а міліцыянера так заву. А яму хоць бы што. А цяпер — нічога. Пісьмы піша. А дзе ваюе, не магу ведаць. Ну а так вось піша з пашанай: і „здрастуйце“, і „маманя“, і „з прывітаннем да вас“.

Гавораць, кдравым ваенным пры падліку тэрміну іх службы адзін дзень, пражыты на фронце, будзе залічаны за тры. А таму, хто яшчэ нядаўна цывільным быў?

— Як немцы падходзілі — усе выехалі, ні пада мною, ні нады мною няма нікога. Дзіўна. Вішу над зямлёю пад небам. А выбілі немцаў — вярнуліся. Як ды што, чаму жыць, не застрэлены ворагам? Гавару ўсё як ёсць, і лопні маё чэрава, калі што хлхну. Але паслухаў іх і ўпаў у сумненне. Можна, яны ведаюць аба мне тое, чаро я сам не ведаю.

(Е. Ржевская „Ближние подступы“, „Новый мир“, № 5 — 1980).

TELEWIZJA WARSZAWA

Нядзеля 20 VII — 7.20 TTR Zajęcia wakacyjne, III, 7.40 Sem. V, 8.00 Now. w domu i zagr. 8.30 Alarm przeciwpożar. 8.40 Emerytury dla rolników, 8.50 Pr. dnia, 8.55 Studio Olimpijskie, 12.45 Antena, 13.10 Rolnicze rozmowy, 13.40 Klub 6 kontynent, 14.30 Koncert Zyczeń, 15.10 Los, Dużego Lot, 15.25 Adam Harasiewicz, 16.10 II Studio Olimpijskie, 18.10 Letni Koncert Studia Gama, 19.00 Wieczorynka, 19.30 Dziennik, 20.10 Wichrowe wzgórze (III) — ang. film tel. 21.10 Studio Olimpijskie.

Понедзiалек 21 VII — 8.00 Studio Olimpijskie, 13.30 Teleferie TDC oraz film z serii „Niezwyciężona piątka”, 14.50 Pr. dnia, 14.55 Obiektyw, 15.15 Dziennik, 15.30 Wakacje w kręgu rodziny, 16.55 Goliębiczka — odc. 3 filmu TV ZSRR, 17.00 Studio Olimpijskie, 19.00 Cześć ci Polsko — film muz. 19.20 Dobranoc, 19.30 Dziennik, 20.10 Teatr Tel. T. Rittner — Lato (komedia obyczajowa), 21.40 Studio Olimpijskie, 23.00 Dziennik.

Втoreк 22 VII — 8.00 Studio Olimpijskie, 8.50 W Starym Klinie — Romeo i Julia — pol. kom. arch. 10.20 Studio Olimpijskie, 11.35 Dziennik, 11.50 Uroczysta odprawa wart przed Grobem Nieznanego Żołnierza w Warszawie, 12.40 Centralny Zespół Artystyczny Wojska Polskiego, 13.40 Płótnem i węglem, 14.05 Letnie rytmy z Jerzym Milianem — cz. I, 14.35 Wbrew wszelkim dziełom burzom — film, dok. 15.05 Pieśń o ziemi naszej — widowisko poetycko-muz. 15.50 Filmy Charlie Chaplina. Gorączka złota — film USA z 1925 r. 19.00 Wieczorynka, 19.30 Dziennik, 20.10 Mazepa — pol. film fab. 22.05 Studio Olimpijskie, 23.00 Dziennik.

Środa 23 VII — Studio Olimpijskie, 13.30 Teleferie najmłodszych oraz film „Jana z dzungli” — ser. anim. 15.20 Pr. dnia, 15.25 Obiektyw, 15.45 Dziennik, 16.00 Wakacje w kręgu rodziny, 16.25 Los, express i małego lot, 16.35 Dom i my, 16.50 Studio Olimpijskie, 18.55 Sława Przybylska zaprasza — pr. rozr. 19.20 Dobranoc, 19.30 Dziennik, 20.10 Twój współczesny — Błękitna planeta — film obycz. CSRS, 21.45 Studio Olimpijskie, 23.00 Dziennik.

Czwartek 24 VII — 8.00 Studio Olimpijskie, 13.30 Teleferie oraz Wojna planet — film anim. TV USA, 15.15 Pr. dnia, 15.20 Obiektyw, 15.40 Dziennik, 15.55 Studio Olimpijskie, 19.00 Lekarz radzi, 19.20 Dobranoc, 19.30 Dziennik, 20.10 Powrót Świętego — odc. pt. Proroczy sen — film krym. TV ang. 21.15 Studio Olimpijskie, 23.00 Dziennik.

Piątek 25 VII — 8.00 Studio Olimpijskie, 13.30 Teleferie, 14.25 Pr. dnia, 14.30 Obiektyw, 14.50 Dziennik, 15.05 Wakacje — odc. III pt. Wszystkie drogi prowadzą do Gorzyjalek — film fab. TP, 15.55 Studio Olimpijskie, 19.20 Dobranoc, 19.30 Dziennik, 20.10 Na estradach świata, Bruno Coquatrix i jego Olimpia — pr. rozr. 21.50 Studio Olimpijskie, 23.00 Dziennik.

Sobota 26 VII — 8.00 Studio Olimpijskie, 15.00 Pr. dnia, 15.05 Radar, 15.20 Obiektyw, 15.40 Dziennik, 15.55 Studio Olimpijskie, 19.20 Dobranoc, 19.30 Dziennik, 20.10 Pogoda dla bogaczy — cz. II, odc. XVII — film fab. TV USA, 21.05 Studio Olimpijskie, 23.00 Dziennik, 23.15 Pociąg do Durango — włoski film fab. (western), (ur)

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Піаітек 18 VII — 8.05 Film fab. 9.35 W świetle zwierz. 14.55 Olimpiada, 18.30 Pr. rozr. (Ostankino), 20.35 Koncert, 21.40 Koncert.

Сота 19 VII — 8.05 Koncert, 11.00 Klub podróży, 12.15 Koncert, 14.00 Rytm Olimpiady, 14.50 Otwarcie Olimpiady, 20.45 Dzień dobry, Olimpiado! — pr. muz.

Ніедзііа 20 VII — 8.55 Olimpiada, 16.00 Film anim. 16.25 Panorama międzynarod. 16.55 Olimpiada, 20.30 Kronika Olimpiady, 21.00 Koncert poświęcony otwarciu Olimpiady.

ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК!

Беларуская радыёперадача: субота 12.05 — 12.25 (UKF).

КІНО

Białowieża Wysokie loty — pol. 22—23. Bezdrona — rum. 24—25.

Bielsk Podl. Kung Fu — pol. 20—22. Maria — szwedz. 23—25. Prywatne piekło — USA 26—27. Czyż Basen — bulg. Szał — ang. 23—27.

Gródek Lekcja martwego języka — pol. 26—27.

Hajnówka Droga do Sofii — bulg. 21—22. Zwolnienie warunkowe — USA 23—25. Szansa — pol. 26—27.

Michałowo Jenny i Toby wśród dzikich zwierząt — USA 22—23. Dzieki Bogu już piątek — USA 24—25. Bestia — pol. 26—27.

Mielnik Powrót tajemniczego blondyna — fr. 23. Kronika gorącego lata — czes. 26—27.

Milejczyce Ojciec królowej — pol. Prywatne piekło — USA 23—27.

Narew Osada Gawronów — czes. Brat kata — NRD 23—27.

Narewka Kłincz — pol. Ofiara namłetości — hiszp. 23—27.

Nurzec Karino — pol. 22—23. Dora nadaje — węg. 24—25. Liberia moja miłość — wł. 26—27.

Orla Wielki samotnik — rum. Sekret Enigmy — pol. 23—27.

Rajsk Ostatni z Fleksnerów — norw. Coralgol i cudowna walizka — pol. 23—27.

Забудвай думку

З ЗАПІСАК ВАЕННАГА ПЕРАКЛАДЧЫКА

Дык вось што недарэчна: тое другое, трэцяе, усё такое слушае, важнае, значнальнае — усё зносіцца. А якая-небудзь бязглуздыца на спрытным рытме: „А ты — баты, шлі солдаты“ — вечная.

Чырвонаармеец, які бег да шчыліны, у спешцы, мабыць, згубіў пілотку. Падпалкоўнік спыніў яго і давай распаўсюдаць:

— У нас у вёсцы такому галавацупу ўказалі б: надзець шапку, а то вошы распаўсюцца.

А над лесам ужо чорт ведае, што робіцца, скаргоначуць, заходзяць на нас.

А чырвонаармеец стаіць па стойцы „смерна“, і падпалкоўнік быццам і не прыслухоўваецца да самалётаў, гудзіць сваё.

Нас не трогай — мы не тронем,
А затронеш — спуску не дадзям,
И в воде мы не потонем,
И в огне мы не горим.

На Беласток! ♦ ...в месте зовемом Заблудовом...
♦ Вераванні і прароктвы ♦ Вершы Аляксея Пысіна ♦ Сустрэча сяброў над Бугам ♦ Гародчык дэтки Мальвіны ♦ Весткі з Гайнаўкі, Рыбакоў, Васількова, Бельска, Нараўкі, Рудут, Масева, Орлі ♦ Летнія касцюмчыкі для дзяцей ♦ Калі сняцца каменні ♦ Кастусь запрашае ў госці ♦ Песня „За rok, może dwa przyjdzie miłość“

ГАЛЯШ ЛЕЎЧЫК

(ДА 100-ГОДДЗЯ 3 ДНЯ НАРАДЖЭННЯ)

Гальяш Леўчык (Ляўковіч), беларускі паэт-нашанівец нарадзіўся ў Слоніме 20 ліпеня 1880 года ў сям'і селяніна вёскі Шайпякі, Слонімскага павету (зараз Ружанскага раёна, Брэсцкай вобласці), які прыехаў у горад шукаць працу.

Аб сабе Гальяш Леўчык расказваў так: „Хадзіў у прыходскую школу, а потым у так званую павятовую, якую і скончыў. З 1896 года служыў у канцэлярыі міравога судзі і з'езду міравых пасрэднікаў. Потым працуе ў нейкага каморніка. У 1904 годзе пераязджае ў Варшаву і працуе як рысавальнік у гарадскім магістраце. Тут жа ходзіць на лекцыі ў школу мастацтва. Прымаў удзел у грамадскім жыцці беларусаў“. На некалькі месяцаў у год жыў у родным Слоніме.

Падчас гітлераўскай акупацыі згарэў дом у Варшаве, у якім была кватэра Гальяша Леўчыка і дзе загінула яго багатая бібліятэка, карпатліва збіраная ім на працягу ўсяго жыцця. Памёр Гальяш Леўчык у 1944 годзе.

Гальяш Леўчык пачаў друкавацца ў „Нашай ніве“. У 1912 годзе ён выдаў зборнік вершаў „Чыжык беларускі“. Падрыхтаваў другі зборнік сваіх вершаў „Беларускі жаўранак“ (вершы 1920—1927 г.г.), супрацоўнічаў у заходнебеларускіх газетах і часопісах. Гальяш Леўчык прыслаў у беларускі дзяцісны часопіс „Заранка“, рэдактарам якога была Людвіка Войцік (Зоська Верас) і ў якім супрацоўнічаў аўтар гэтых радкоў (Малады Дзядок) — запісы народных загадак, некаторыя ў вершаванай апрацоўцы, бо вельмі любіў беларускі фалькор.

Асабіста я пазнаёміўся з Гальяшом Леўчыкам у 1934 годзе ў Слоніме. Ён сам прыйшоў да мяне на вуліцу Агародную (зараз ім. Францішка Багушэвіча), дом № 8. Часта наведваў і я яго ў маленькім доміку над Шчарай (вуліца 3 Мая № 73, зараз — Чырвоная армія), які ён пабудоваў замест старой хаты, якая развалілася.

Пакойчык Гальяша Леўчыка нагадваў маленькі зал нейкага музея. Усе сцены былі пазавешаны малюнкамі

Г. Леўчык, 1912—1913 г. З архіва Л. Войцікавай.

у пазалочаных рамачках яго работы, фатаграфіямі, сярод якіх быў выяўлены алейны партрэт самога Гальяша работы варшаўскага мастака. Шмат было тут розных беларускіх кніжак.

рукапісаў, здымкаў. Паэт цікавіўся гісторыяй роднага беларускага краю, збіраў народную творчасць, любіў музыку і сам добра іграў на скрыпцы і акарыне.

14 лістапада 1939 года мне пашанцавала суправаджаць у Слоніме народнага паэта Беларусі Янку Купалу да Гальяша Леўчыка, з якім яго звязвала даўнейшае сяброўства з часоў „Нашай нівы“. (Янка Купала ехаў з Народнага Сходу ў Беластоку і спецыяльна заехаў у Слоні, каб пабачыцца з Гальяшом Леўчыкам).

У маленькім доміку на Чырвонаармейскай вуліцы № 71 сустрэліся два сябры і ўспаміналі аб мінулай супольнай працы ў Вільні. (Домік Гальяша Леўчыка не захаваўся — яго знеслі ў 1961 годзе, бо тэрыторыя была патрэбна для пашырэння шынарамонтнага завода).

У Слоніміскім гістарычна-краязнаўчым музеі захоўваўся архіў (слоніміскі) Гальяша Леўчыка — яго рукапісы, лісты да яго Янкі Купалы, кнігі, газеты, часопісы, сярод якіх віленскі гумарыстычны часопіс „Маланка“ з падкрэсленымі заўвагамі рукою Гальяша Леўчыка, выразкі з газет, яго фатаграфіі, малюнкi, асабістыя рэчы, лісты. Усё беражна захоўвалася да Вялікай Айчыннай вайны.

На жаль, падчас вайны злучэнца ўкраў усё гэта і толькі вялізны алейны партрэт паэта захоўваецца ў архіве музея. Напэўна, злодзею няёмка было вынесці яго з памяшкання музея...

У вершы „Мая прадмова“ да зборніка „Чыжык беларускі“ Гальяш Леўчык пісаў:

Нічога не хачу... нічога, нічога —
Ні грошы, ні славы, ні шчасця

сляпога...

А толькі ўсё жду, каб родная мова
Хутэй да чакала свабоднага слова!
Пакуль не даждзуся багацця такога —
Нічога не хачу... нічога, нічога!

Вялікая Айчынная вайна перакрэсліла планы паэта Гальяша Леўчыка. Шкада, што не давялося паэту аглядаць росквіт роднай Беларусі і пераказваць, што „родная мова дачакалася свабоднага слова“, здзейснілася ягоная запавятная мроя.

Загінуў паэт, але ўдзячная памяць аб ім жыве ў беларускім народзе.

Сяргей Новік-Пяюн

ВЕРШЫ ГАЛЯША ЛЕЎЧЫКА СА ЗБОРНІКА „ЧЫЖЫК БЕЛАРУСКИ“

ЧЫЖЫК

„Чыжык, чыжык, дзе ты быў?
Я на Белай Русі жыў:
Бачыў слёзы, жалю крык,
Як гаруе там мужык...“

„Чыжык, чыжык, дзе ты быў,
Што ты чуў там, што рабіў?“
„Сярод вёсак я лятаў,
Песні сумныя збіраў...“

„Чыжык, чыжык, дзе ты быў?
Што ты бачыў, што ты сніў?“
„Ох, шмат гора ёсць там, шмат,
Выглядае беднасць з хат...“

„Чыжык, чыжык, дзе ты быў?“
„Па магілках я блудзіў,
Па курганах, ля дарог
З жалю вытрымаць не мог!...“

НІХТО МАІХ НЕ ЗНАЕ СЛЁЗ...

Ніхто маіх не знае слёз,
Што ў сэрцы схованы глыбока,
Проч роднай хаты там — далёка,
Дзе я радзіўся, бегаў, рос;
Дзе шоў касцюм праз горы, доли

Зык-звон вясёлы.
Ніхто маіх не знае слёз,
Ніхто маёй не знае долі,
Апроч крыніцы тэй — у полі,
І вербаў сумных, і бяроз,
Старэнькай грушы у садочку,

Старых кляночкаў.
Ніхто маіх не бачыў слёз,
Ніхто не знаў мяне ў нядолі...
Апроч тэй пасекі пры полі,
Апроч ракі, плытоў і лоз,
І тэй дарожкі, што пры рэчцы

Шнурком пляццяца.
Ніхто не знае... проч магіл,
Што траўкай-мохам зарастаюць,
Што столькі сумных дум хаваюць,
Нязбытых дум, прапаўшых сіл...

Дзе ждзю мяне дзярня ўзгор чысты.
На сон вычысты...

*

Хто адрокся сваіх,
Хто стыдацца нас стаў
І прыліп да чужых.

Каб ён свету не знаў!
Мову родную хто
Пазабіў, асмяяў,
Загубіў за нішто,

Каб ён свету не знаў!
Сваю родну зямлю
Хто чужыню прадаў —
Скрыўдзіў вёску сваю,

Каб ён свету не знаў!
Хто з народам не жыў
І карысці не даў,
Хто сваіх не любіў —

Каб ён свету не знаў!

Беларуская
ЛІТАРАТУРА

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

ЯНКА КУПАЛА — ЧАСТКА VII

Разглядаючы крыніцы літаратурнага ўплыву на маладога Купалу, мы павінны падкрэсліць, што ўплыў гэты не абмяжоўваецца класікамі і пісьменнікамі XIX ст. Купала цікавіўся таксама сучаснай літаратурай, цікавае гэта кіравалася ў бок многіх рускіх, польскіх і заходнеўрапейскіх пісьменнікаў.

У „Аўтабіяграфічных матэрыялах“ Купала называе такіх аўтараў, як Горкі, Салагуб, Пшыбышэўскі, Гаўнтман, Гамсун. Варта падкрэсліць і тое, што Купала цікавіўся ў аднолькавай ступені паэзіяй, прозай, драматургіяй.

Сваю сімпатыю да многіх модных сучасных пісьменнікаў Купала называе „данью современности“. Жонка Купалы У. Луцкевіч гаворыць, што паглядзеў-

шы ў тэатры п'есу Пшыбышэўскага „Снег“, назаўтра Купала прыслаў ёй нованапісаны верш „Снег“. Гаворачы аб уплыве сімвалістаў тыпу Пшыбышэўскага ці Салагуба, трэба сказаць, што ў многіх творах Купалы знаходзім следы ўздзеяння з боку гэтых пісьменнікаў.

Станаўленне Купалы як чалавека і паэта не магло адбывацца без уплыву з боку тагачасных беларускіх пісьменнікаў і дзеячоў.

Купала з асаблівым цяплым успамінае Ядвігіна III.

„С ним-то, — піша Купала, — мы доўгія часы беседвалі о белорусской литературе, в частности о белорусском вопросе вообще. В особенности после одной, другой рюмки вина беседа у нас рекою лилась.“

Апрача Ядвігіна III. сярод асоб, якія аказалі ўплыў на Купалу, трэба назваць аўтара першай „Гісторыі Беларусі“ Вацлава Ластоўскага і дзеячоў Грамады братоў Луцкевічаў. Апошнія знайшлі месца ў „Аўтабіяграфічных матэрыялах“. Купала піша: „Ближе с ними я тогда не сошелся, ибо по природе своей был я больше индивидуалистом и не мог бы вынести партийного или другого подчинения. Но впоследствии это

моё знакомство, особенно с братьями Луцкевичами сказалося, когда я бросил службу в винокурных заводах, будучи в которых я много писал и печатался в „Нашей ниве“. Луцкевичи пригласили меня на работу в редакции „Наша нива“ и в библиотеку „Знание“ Даниловича.“

Сярод беларускіх дзеячоў Купала выразна выдзяляе В. І. Самойлу, гаворачы, што ён аказаў на ягоны ўплыў на станаўленне яго як паэта. „Кстати, должен отметить, что я познакомился с белорусскими революционными деятелями Луцкевичами и другими, когда жил еще в Боровцах. Я уже тогда писал и свои стихи показывал В. У. Самойло в течение двух лет и переписывался с ним. Он всегда хвалил и поощрял меня к писанию. При его содействии было напечатано мое первое стихотворение „Мужик“ в минской газете „Северо-западный край“.

Са сказаннага відаць, што Купала, як зрэшты, кожны пачынаючы пісьменнік, прайшоў складаны шлях самаадукацыі, школьнай адукацыі, кантактаў з людзьмі, захапленымі літаратурнымі ўзорамі і пісьменнікамі. У гэтым працэсе складалася ён як чалавек і крышталізаваўся як пісьменнік.

маёй збавіцы

УРЭШЦЕ ПАПАЛІ

Цётка майго сябра дрыжыць на думку аб магчымасці сканання. — Збоку гледзячы, можна падумаць, — гаворыць сябар, — што цётка ў рай не верыць.

Я, у сваю чаргу, яму, гмілью, не веру, бо ён хлус. Я таксама маю цётку і нічога такога не заўважаю. Ілжэ, паганец, але я слухаю, бо што, маю каву пакінуць, якой мяне пачаставаў? А ён выкарыстоўвае маю прагнасць і гаворыць амаль не спыняючыся. Яго цётка абыйшла ўсіх дактароў, якіх толькі ведалі не сваякі, усіх знахароў і шаптух, якіх толькі існуюць у нас. Усе ёй гавораць, бы ў адну трубку трыбаць, што яна здаровая і ніякіх лякарстваў не патрабуе. А яна ім не верыць, бо адзін з дактароў сказаў, што будзе яшчэ здаравейшай, калі перастане тры разы ў дзень ходзіць і дзяцей глядзіць. — Няхай яны смяюцца з супу чарнічнага на касцях, — гаворыць быццам яго цётка, — а я яшчэ і перцу дадам.

Ой, ілжэ сябрук, ілжэ, але што ты зробіш з чалавекам, які ілгуном нарадзіўся. Я ж таксама маю цётку, але яна ціхая, спакойная, нікога чужога не чапае і з нявесткамі не сварыцца, глядзіць іхніх дзяцей, ходзіць у царкву, памагае бедным, не ходзіць па дактарах, а тым больш па шаптухах. А ўжо пра алкаголь то і не падумае. На думку аб ім у маёй цёткі нос сінее. Дзе там, барані Божа... Здраецца, што ў хаце выпіваюць у нейкае вялікае свята, то мая цётка выходзіць, каб не пачуць паху гарэлкі, бо ёй зараз галава баліць. А цётка сябра (я яму не веру) быццам галаўны боль лечыць алкаголем. Досць такі прыклад прыводзіць ілгун. Калісьці да цётчынага сына прыехаў госць. Сын пасадзіў яго ў пакой за сталом, каб даць паабедкаць. У тым часе цётка балела галава і яна мела выпіць парашок. Але ўбачыла, што сядзі за стол, парашок адлажыла. Нявестка яе пытае, чаму палажыла на акне парашок, трэба ж выпіць, калі галава баліць. А цётка кажа: „Пакуль не буду піць парашка, бо зараз пачнуць піць гарэлку і да мяне прывяжучца, каб чарку з імі выпіла“.

— Не будучь піць. Бо госць гарэлкі не п'е, — адказала нявестка.

— То госць няхай не п'е, але ж паставіць трэба, бо як жа ж абедать без гарэлкі, — засумавала гэцінная жанчына.

Сын паставіў на стол бутэльку, а цётка хутэй са сваёй іхлянячай і перцам да стала. П'е і гаворыць: „О, тото добра, я сабе напарстачак вып'ю, то і з'ем як трэба, а вы, мужчыны маладыя, вып'еце рэшту“. Так і было: мужчыны выпілі рэшту, бо яны пілі „напарсткамі“, а цётка „соткаю“.

— Ну вось, зноў пацяпілела, — прадаўжае ілгун, — і цётка пачала аднова шукаць лекара, які прадоўжыў бы ёй жыццё. Заехала да найслаўнейшага. Той паглядзеў, змерыў ціск, абслухаў, абстукаў і бачыць, што жанчыне нічога страшнага не дакучае, прыпісаў парашкі і адправіў дамоў.

Цётка ілгуна (бо я яму не веру) парашкоў не ўзяла, значыць, не выпіла ніводнага і на другі дзень паперла ў амбулаторыю з прэтэнзіямі: „гаўно тыя вашыя парашкі памагаюць“.

— То чаго вы хочаце, хвора? — пытае збянтэжаны лекар.

— Я хачу вось такія, — паказала паддаж, — уколы!

— Вам, хвора, ніякіх уколаў не трэба, вы крыху толькі недамагаеце, быццам ад каштыку. Вы курьце?

— О, яшчэ што ўдумаў, вялікі доктар, мне, старой, курьць?..

— А мо вы крыху выпілі?

Старая маўчыць.

— Ну, выпілі крыху, ці не?

— Колькі я там выпіла...

— Ну, вось ідзіце дамоў, вазьміце парашкі і ляжце. Адпачнеце, усё будзе добра.

— Нічога не будзе добра, пакуль я не дастану вось такіх уколаў.

Цётка села ў крэсла. Лекар з сястрою пераглынуліся.

Сястра, хітрая баба, кажа:

— Пане доктар, вы яшчэ раз пагля-

(Працяг на стар. 5)

„Ніва“
№ 29 (1273)

20 ліпеня 1980 г.
3 стар.

НАЙЛЕПШЫЯ КАМІТЭТЫ ДАСТАЎЦАУ

Малачарскае прадпрыемства ў Гайцаўцы перапрацоўвае малако з дзевяці навакольных гмінаў. Сяляне воззяць яго на 180 зліўных пунктаў (найбольш іх у Нараўскай, Гайнаўскай, Чыжоўскай, Мілейчыцкай і Нараўскай гмінах). На прыёмных пунктах дзейнічаюць камітэты дастаўцаў. лепшыя з іх удзельнічаюць у конкурсе на найактыўнейшы камітэт дастаўцаў у ваяводстве. З Гайнаўскай акругі прыступае да конкурсу 30—50 камітэтаў дастаўцаў. Усе яны праявілі сябе ў доглядзе за добрай якасцю дастаўленага сырадою, у добрай арганізацыі транспарту, добрым абслугоўванні дастаўцаў, у грамадскіх пачынах пры добраўпарадкаванні злеўняў, адśnieжванні дзяржных дарог да пунктаў скупкі малака і ў іншых важных справах. Вялікая заслуга ў гэтым старшыня камітэтаў дастаўцаў. Многія з іх выконваюць гэтыя грамадскія функцыі па 10—18 гадоў.

Найлепшымі камітэтамі дастаўцаў у раёне абслугоўвання гайнаўскай малачарні з'яўляюцца камітэты ў Курашаве (старшынствае яму Рыгор Рамановіч), Тыневічах Вялікіх (старшыня Мікалай Петрышук) і Дубінах (старшыня ў ім з'яўляецца Іван Кандрацюк). Заслужыліся таксама ў гэтай справе яшчэ і іншыя старшыні: Васіль Арабчук з Хітрай, Міхал Барташэвіч з Ляшукі і Пётр Юшкевіч са Збуча. Усе яны атрымалі грашовыя ўзнагароды.

Варта адзначыць, што камітэт дастаўцаў у Курашаве заваяваў першае месца ў ваяводстве і атрымаў высокую ўзнагароду.

НАЙЛЕПШЫЯ ГАДОЎЦЫ

У Ляшукіскай акрузе ў гміне Нараўка да найлепшых гадоўцаў малочных кароў належаць наступныя вопытныя гаспадары: Мікалай Харкевіч, Уладзімір Рэнт і Фёдар Рэнт — усе яны з Ляшукі, Міхал Пташынскі з Міхнаўкі і Пётр Сянкевіч з Грамотнага. Найбольш малака прадаюць дзяржаве Мікалай Харкевіч — у сярэднім 98—100 літраў кожны дзень, затым Уладзімір Рэнт — 85 літраў, Міхал Пташынскі — 80 літраў і Пётр Сянкевіч — 75 літраў. Усе яны воззяць малако на пункт скупкі ў Ляшукі, які мае цяпер 106 пастаянных дастаўцаў з Ляшукі, Міхнаўкі, Церамкоў, Грамотнага, Парослага і калоніі Бакавое. Штодзень на гайнаўскіх маславадзю вызуць адсюль 2600—2700 літраў малака.

АХ, ДАРОЖКІ...

Зараз многа добрых дарог у Нараўскай і Міхнаўскай гмінах. Па іх прыемна і беспечна едзеш. Цяпер Гайнаўку з Нараўскай спалучае асфальтаваная дарога. Гэта дарога праз Белаежскую пушчу. Ехаць па ёй любата і яна прабгае праз цікавейшыя кварталы пушчы. Ездзіць па ёй усе больш нашых краёвых і замежных турыстаў. Асабліва цяпер, калі ў Нараўцы адкрылі розныя курортныя аб'екты, рэстаран з кавярняй і начлежнымі месцамі.

Цяпер распачалі класі асфальтаванае палатно на 4-кіламетровым адрэзку дарогі з Нараўкі да чыгуначнага вакзала ў Плянце, які называлі некалі таксама Нараўкай, і так асталося па сённяшні дзень. Так што ўжо неўзабаве з Нараўкі ў Бандары будзем ездзіць па асфальце. У Бандары, значыць, на будучае Семяноўскае мора. У гэтым некалі ціха-сонным кутку ўсходняй Бела-сточчыны маем вельмі добрыя, роўныя дарогі. Ікраз цяпер заканчваецца пабудова асфальтаванай дарогі на некалькікіламетровым адрэзку Бандары — Юшкаў Груд. А ўжо з Юшкавага Груды добра шасейная дарога ў Міхалова і далей у Бела-сток.

І яшчэ будуць адну асфальтаваную дарогу з Бандароў у Тарнопаль і адтуль у прастай лініі ў Семяноўку. Так што цяпер тут, як мала дзе ў гэтым баку, па верхнім цячэнні Нарвы і найбольшым адрэзку цячэння ракі Нараўка (яна недалёка ад Бандароў, а ўжо дакладна ля Бяндзюгі ўпадае ў Нарву) самыя лепшыя дарогі. Па іх мы будзем ездзіць адпачываць на нашае мора на Бела-сточчыне, на Семяноўскае. (яц)

Гарадскія замалеўкі. Сяміцічы ў поўдзень. Фота М. Гайдука.

БУГ У АГНІ

ГАЛГОФА

Прыпомніў я сабе гэтую біблейную Галгофу, калі ва ўспамінах Івана Шыбакова пра яго пакутніцкія бадзянні па гітлераўскіх лагерах натрапіў на гару з назвай „Святы Крыж“.

„Пад канец красавіка 1942 года нас перавезлі ў горад Астравец або Кельцы і пасадзілі ў турму на гары Святы Крыж...“ — прадаўжае ён свае ўспаміны. Памяць яго і на гэты раз не падвела, бо сапраўды непадалёк ад горада Кельцы, на ўсход ад яго, там, дзе рас-пасціраецца вёска Новая Слуп'я, гітлераўцы наладзілі надзвычай суровы лаг-гер для савецкіх ваеннапалонных.

„Існаваў ён, — чытаю ў энцыклапедычным даведніку, — у гадах 1941—1942. Памяшчаўся ў турме, пабудаванай на Лысай гары (Святы Крыж). Першы транспарт, які накіраваў туды летам 1941 года, налічваў нейкіх тысяч чалавек. У сярэднім знаходзілася там больш-менш 2000 палонных, сярод якіх часта мютавага эпідэмія тыфу і іншых хва-роб. Здараліся даволі часта таксама вы-падкі смерці ад голаду. Памершых ха-валі на могілніку для ваеннапалон-ных непадалёк лагера, ва ўрочышчы Бельнік.“

Столькі дакумент. А які малюнак Святога Крыжа з Лысай гары захаваў-ся ў памяці Івана Шыбакова, які прайшоў праз гэтую „Галгофу“?

„Гэтая турма, — піша ён, — з усіх бакоў абведзена была высокай камен-най сцяной. Я знаходзіўся ў 59 камеры, на другім паверсе. Яшчэ ў маі на гары ляжаў снег і ў камерат таксама было яго поўна. Вокны не мелі шкла, свяці-лі пустымі, закратаванымі прабоінамі. Кармілі нас адзін раз у суткі вадзяні-стай пахлёбкай. На сценах калідора кі-даліся ў вочы перасцерагальныя надпі-сы: „ЛЮДОЕДСТВО БУДЕТ НАКАЗАНО РАССТРЕЛОМ“.

...і было людоедства...“ — сціпла, але згодна з праўдай дапаўняе Іван Шыба-коў.

...і было людоедства...“ — сціпла, але згодна з праўдай дапаўняе Іван Шыба-коў.

Так, ведаю: сёння гэта нам не ўмя-шчаецца ў рамках чалавечых паводзін. І гэта праўда. Толькі, як кожная іншая, так і гэтая „праўда“, мае два аднолька-ва вартасныя бакі. Адзін бок: людзі, да-ведзеныя да крайнасці, да адчаю, каб ратавацца ад смерці, ад голаду, абгры-залі кося сваіх памершых таварышаў.

Але хто іх да гэтага прымушаў? Хто стварыў умовы, у якіх чалавек затра-чваў чалавечы аблічча? Хто людоед-ства прызнаў як норму дзяржаўнай па-літыкі?

Мяркую, што ў адказах на гэтыя пы-танні выручыла мяне гісторыя. Дык я вяртаюся да ўспамінаў Івана Шыбако-ва, які піша:

„У ліпені 1942 года нас перавезлі ў Германію, у горад Гамельбург, а праз месяц — у горад Рэгенсбург. Многа па-лонных пазначылі на працу на завод Ме-сершмітца, дзе будавалі транспартныя самалёты. Я быў яшчэ вельмі аслабле-ны і на працы на фабрыку не мог ха-дзіць. У кастрычніку або ў лістападзе 1942 года тых сярод нас, хто не праца-ваў на заводзе, адправілі ў горад Зельб, на фабрыку фарфоравых вырабаў у мясцовасці Розенталь...“

Розенталь. Назва прыгожая, паэтыч-ная, бо абазначае „даліну роз“. Але не для ўсіх пахла яна розамі. Праўда, бы-ло ўжо шмат лятчэй, як у папярэдніх лагерах, але і тут знуткаванні і здзека, насмешкі і прыніжэнне чалавечай год-насці здараліся часцей, чымсяці нар-мальнае штодзённая страва.

Работа была вельмі цяжкая. Капаць, насіць, вазіць, мясіць гліну. Гэта аказа-лася непадалёку Івану Шыбакову, левая рука якога яшчэ не зусім добра праца-вала і агульнае аслабленне выклочыла яго з ліку поўнаватрасных рабочых. Тры такія людскія шкіды, якія невя-дома якім цудам трымаліся яшчэ жыц-ця, былі накіраваны на службу да за-гадчыка па гаспадарчай часці іншага завода. Загадалі ім замятаць, прыбі-раць, наводзіць чысціню і парадак.

„З намі разам, — расказвае Іван Шы-бакоў, — быў яшчэ адзін чхз, на про-звішчу Надворнічэк, камуніст, даўней-шы вязень. Ён здабываў для нас пра-дукты і прыносіў звесткі аб падзеях на фронце. Да гэтага часу я быў так моц-на знясілены, што мой шкідет важыў ледзь 38 кілаграмаў...“

(Працяг на стар. 6)

(Працяг са стар. 1)

СЛОВА ПРА МУЖНАСЦЬ

Наблізіўся фронт, прыйшло вызва-ленне. І Парфенюкі пачалі дачакалі яго. Думалі, заживуць цяпер спакойна ў сваёй свабоднай краіне, але іх чакала далейшае змаганне, барацьба за ства-рэнне народнай улады.

У доме Парфенюкоў збіраліся дзеячы, раіліся, як абараніць маладую народ-ную ўладу і новы лад ад падземных банд, ад узброенай рэакцыі. У хаце Парфенюкоў адбылося арганізацыйнае пасяджэнне Паятовага камітэта Поль-скай рабочай партыі. Першым сакрата-ром быў выбраны Васільюк, а Парфенюк увайшоў у склад экзекутывы. Перад камітэтам стаялі вялікія заданні. Неаб-ходна было разбудоваць рады ППР, ствараць гмінныя ўлады, абудоваць знішчанае, праводзіць сельскагаспадар-чую рэформу, змагацца з рэакцыяй і яе прапагандай аб часовасці народнай ула-ды.

Ад верасня 1944 года Мікалай Пар-фенюк выконвае адказную функцыю ў павеце — з'яўляецца кіраўніком асярод-ка інфармацыі і прапаганды. Мікалай Парфенюк працуе многа, выязджае ў вёскі, інфармуе аб пастановах ПКВНУ, наглядае за правядзеннем сельскагаспа-дарчай рэформы. Як дэлегат Бела-стоцкага ваяводства разам з Феліксам Лёр-кам — начальнікам Ваяводскага ўпраў-лення інфармацыі і прапаганды (ство-рана ўпраўленне 12.08.1944 г.) бярэ ўдзел у пасяджэнні ў Любліне адносна пра-екту сельскагаспадарчай рэформы (та-ды яшчэ не ўся Бела-сточчына была вызвалена ад немцаў), а пазней, 30 снежня 1944 года ўдзельнічае ў Люблі-не ў сялянскім Кангрэсе вызваленых зямель Народнай Польшчы.

— Усё цяжка расказаць, бо і прыза-былася шмат, — гаворыць Мікалай Пар-фенюк. — Але станаўленне народнай улады праходзіла ў нас у вострай ба-рацьбе з рэакцыйнымі бандамі, якія за-бівалі прыхільнікаў новага ладу.

Мікалай Парфенюк пераходзіць пра-цаваць у органы бяспекі і аж да 1950 г. працуе там. Ад 1951 года Мікалай Пар-фенюк — намеснік старшыні Гарадской рады ў Бельску, пазней працуе кіраўні-ком аддзела веравызнання Паятовай рады, ад 1956 да 1969 года, гэта значыць аж да адыходу на пенсію, з'яўляецца першым сакратаром Гарадскога камітэ-та ПАРП у Бельску. Але адыход на пенсію зусім не абазначаў у яго ады-ходу ад грамадскай дзейнасці. Ён член пленума КМ ПАРП, намеснік камісіі партыйнага кантролю, рады Гарадской рады нарадовай, лаўнік раённага суда і прэзас СОП у Бельску. За сваю пра-фесіянальную і грамадскую дзейнасць удастоены высокіх дзяржаўных ўзна-гарод. Ён, між іншым, кавалер Ордэна штандару працы II класа.

Мікалаю Парфенюку зараз 73 гады. У яго дзве замужнія дачкі, якія жы-вуць у Лодзі. Ён адчувае сябе добра і далей з'яўляецца актыўным партыйным і грамадскім дзеячом.

Вось такі скарочаны жыццёпіс Міка-лая Парфенюка, выхадца з сялянскай сям'і з Кленік.

Тэкст і фота Міхася Хмялеўскага

(Працяг са стар. 1)

ФЭСТ

У ПЛЮЦІЧАХ

Пытаю іх, што на працягу іх доўгага жыцця змянілася ў Плюцічах.

— Усё змянілася! — усклікае дзядзь-ка Максім. — Я на гэтай жа гаспадар-цы трымаў аднаго коніка і дзве кароў-кі, а зараз мой зяць гадуе тут 7 штук быдла, трымае кабылу, мае воз-балон і розныя машыны ды прылады. Хто ж тое бачыў у час маёй маладосці!

— І палоскі ў нас яшчэ былі, такія вузенькія як шнуры, — дабаўляе цётка Анюта.

Гэта відаць па забудове панадворкаў. Амаль усе хаты стаяць тут шчытамі да вуліцы. Проста інакш нельга было, не хапала месца іх будаваць. Сёння яны забаныя, размаляваныя, часта за ка-ляровымі жалезнымі агароджамі. Це-шаць вочы сваёй прыгажосцю.

— І паглядзіце, колькі таксовак за-

раз у нашай вёсцы, — падказвае мне дзядзька Максім. Сапраўды, стаяць яны на многіх, на вельмі многіх панадвор-ках. Найчасцей з бела-стоцкімі нумара-мі. Значыць, дзеці прыехалі ў госці...

Выступаюць бела-стоцкія „Каласкі“.

Mieczysław Fogg

★ ВЕР-НЕ ВЕР ★

Паважаны Астроі, пішу Вам па-руску, па-беларуску не вучыўся. Ды і па-руску вучыўся ўсяго адну зіму. Так што прабацьце! Снілася мне тры разы прыбіральня, смешны сон, праўда? Але так было. І вось уваходжу я ў сваю прыбіральню, а там хтосьці ёсць. Я падумаў, як жа я зраблю тое, чаго прыйшоў... Гляджу ў другі бок, направа, а там быццам бы дзірка шырэйшая і побач ляжыць вялікая куча бульбы. А каля яе куча зялёнай травы, толькі што скошанай.

Што прадвясчае гэты сон? Зразумела, нічога добрага. Але што б ён не прадвясчаў, — дрэннае ці добрае, прашу Вас, разгадайце яго, буду Вам удзячны. З пашанай да Вас.

Чытач „Нівы“

Чытач „Нівы“! Вы так прыгожа напісалі па-руску, што адной зімы, як мы заўважылі, вам хапіла. Таму ваш ліст мы з прыемнасцю пераклалі на беларускую мову. А ведаеце, дзядзька, што сон ваш не прадвясчае вельмі дрэннае. Вядома, будзе пры ўсім гэтым невылікі смурод, бо ўсё ж вы былі прыбіральню, але тое, чаго вы так баяліся, не здарыцца. Куча бульбы абазначае для вас найкі прыбытак, а пры гэтым жа заўсёды здароўя розныя непаразумеці. Зялёная трава, зрэшты, прадвясчае добры канец справы, бо трава была свежая, толькі што скошаная, інакш бы вы глядзелі справы, калі б была яна завяшшая — тады абазначала б яна беднасць і няўдачу.

Астроі

Консультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: В. В. з'яўляецца інвалідам і атрымлівае пенсію, працаваную на дзяржаўнай рабоце. Жыве са старэйкай маці ў вёсцы. Маці атрымлівае грошы за здадзеную дзяржаве зямлю. Ці пасля смерці маці В. В. будзе мець права працягваць у матчынай маці і карыстацца з дзялячкі, на якой стаіць дом?

АДКАЗ: Паводле артыкула 51 закону з 27.X.1977 г. аб пенсіях і іншых належнасцях для сялян і іх семей, сялян, які перадае гаспадарку дзяржаве за пенсію, можа пакінуць сабе ўсе або некаторыя будынкі. У гэтакім выпадку будынкі з'яўляюцца асобнай ўласнасцю ад зямлі, на якой яны знаходзяцца. Сялянін можа без ніякіх абмежаванняў распараджацца гэтымі будынкамі. Дзялячка, на якой знаходзіцца будынкі, з'яўляецца дзяржаўнай уласнасцю, але селяніну — уласніку будынкаў прыслугоўвае на гэтай дзялячцы права сервітуту. У выпадку смерці селяніна будынкі ўваходзяць у склад спадчыны. У нашым прыкладзе В. В. — сын уласніцы хаты з'яўляецца яе наследнікам і будзе мець права працягваць надалей у гэтай хаце.

Сэрца ТАЙНЫ

Дарагое Сэрцайка, я з вёскі і ў гэтым годзе закончыла сельскагаспадарчы тэхнікум. Валодзя, мой хлопец, закончыў той жа тэхнікум тры гады назад і працуе з бацькамі на гаспадарцы. Вядуць спецыялізацыю ў гадоўлі авечак. Мы ходзім ужо два гады, хацелі ўжо пажаніцца, але мая мама не хоча згадзіцца, хоць нічога супраць Валодзі яна не мае, але хацела б, каб я выйшла замуж у горад. Было яшчэ сям'я-так. Але вось пачаў да мяне заляцацца інжынер, ён з нашай вёскі, але жыве ў Варшаве. Немаючы, яму ўжо больш трыццаці. Ужо яго мама з майі справы перагаварылі, і цяпер мама цвёрда хоча зрабіць з мяне варшавянку. Я кажу маме, што і хлопец мне гэты не падабаецца, і ў Варшаву мяне зусім не цягне. Я закончыла сельскую школу і ў сяле хачу працаваць. Мы з мамай аж па-

сварыліся. Бо ці ж магу яе я паслухаць? Кажы, што ў зямлі грэбсця, то ніякай школы не трэба. Яны ж без школы працуюць. Але гаспадарка ў маіх бацькоў мала. І даход малы. А ў Валодзі праца механізаваная, і даход яны маюць сапраўды вялікі. Валодзя ўжо мне казаў, што калі мама так упіраецца, то і без яе згоды мы можам пажаніцца, мы ж дарослыя. Па-мойму, я маю права сама выбраць і працу і мужа.

Эля з Бельшчыны

Эля, безумоўна, рацыя твая. Валодзя і ты падрыхтаваны да працы на вёсцы. Рыхтавала ж вас да гэтай працы ваша школа. Погляд мамы, што на вёсцы навука непатрэбная, ужо вельмі ўстарэлы, аджыўшы. Цяперашнія спецыялістычныя гаспадаркі вымагаюць адпаведнай падрыхтоўкі і ведаў. Таму і нярэдка можна спаткаць цяпер на вёсцы гаспадары з вышэйшай адукацыяй. Старэйшая пераканана ў гэтым маму, а калі ўжо нікім спосабам не ўдасца, дык, як кажа Валодзя, вы ж паўналетнія і свае справы можаце вырашаць самі.

Сэрцайка

ЧКАВЕНКА

• ПЛАЧ НА МЕСЯЦУ

Усякі раз, калі ў Йеменскай Арабскай Рэспубліцы назіраецца поўнае зацьменне Месяца, над Санай, сталіцай ІАР, успыхае яркае полымі. Сотні кастроў палыхаюць на дахах дамоў, у дварах, на вуліцах горада. Людзі кідаюць у кастры скрыні, дошкі, старую мэблю — усё, што толькі можна гарэць. А па вуліцах рухаюцца факельныя шэсці: гучаць старажытныя гімны, плаў-

ная ўрачыстая мелодыя плыве над горадам, зрэдку перапыняемая жалобнымі выкрыкамі жанчын. Так працягваецца да таго часу, пакуль не паяўляецца сярэбраны серп Месяца. Тады ўсё паступова сціхае. Толькі над плоскімі дахамі спячага старажытнага горада дзе-нідзе фізімаецца дым ад патухлых кастроў.

Старажытны звычай аплаквання Месяца ідзе ад далёкіх часоў языцтва, калі людзі думалі, што ён патухне зусім, і ў жаху запальвалі агонь, каб разгнаць надыходзячы змрок.

З альбома натураліста. На могілніку савецкіх воінаў у Бельску.
Мал. В. Ф. Рудкоўска.

ГАЛГОФА

(Працяг са стар. 4)

Прыгадаю толькі, што тады, у 1942 годзе, Івану Шыбакоў споўнілася ўжо 30 гадоў. Сталы мужчына — і 38 кілаграмаў жывой вагі. Што тут яшчэ дабаўляць, каб уявіць сабе гэтую „Галгофу“, праз якую ён праходзіў. Толькі яму не з'явілася на дапамогу аніякай чудатворнай сілы. Дапамаглі людзі, якія і самі апынуліся ў няпачасці, як той чэх Надворнічэк, як іншыя, пра якіх я раней ужо ўспамінаў. Іван Шыбакоў аб усіх іх назаўсёды захаваў удзячную памяць і сам галоўнай мэтай свайго жыцця зрабіў дапамогу іншым, патрабуючым нейкай падтрымкі, асабліва даўнейшым аднапалчанам і сям'ям тых баявых таварышоў, якія дамоў не вярнуліся.

У „даліне роз“ роскашы не было, але ў параўнанні з тым, што ўжо давялося яму пераціраць, жыццё тут магло здацца раем. Тым болей, што з Усходу, а пазней таксама і з Захаду ўсё часцей пачыналі наплываць суцэльныя весткі аб падзеях на франтах, аб перамогах Чырвонай Арміі. Праўда, гэты выклікала ў іх гаспадароў павышаную варожасць, што праяўлялася ў звычайных знуткаваннях, якія даводзілася пакорліва цягнуць, але радасць падбадзёрвала да жыцця, сэрца шаптала: „Ужо нядоўга, пацярпі яшчэ, вытры-

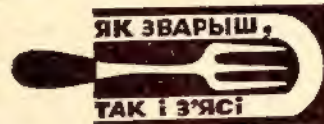
май! Перамога ўсё ж будзе за намі!“

Настаў 1945 год. Іван Шыбакоў успамінае:

„У красавіку 1945 года нас пазвалі аднабліжачацца фронту на поўдзень. Лагер знаходзіўся недалё ў раёне горада Вайдан. Ён быў невялікі. Памяшчалася ў ім нейкіх 130—150 чалавек. 23 красавіка 1945 года нас вызвалілі амерыканцы. У Вайдане стварылі яны шпіталь, у якім працавалі лекар — былыя палонныя. Я знаходзіўся ў гэтым шпіталі амаль месяц часу. Падмацоўваў здароўе, а саюзнікі заняліся намі вельмі дбайна. 24 мая 1945 года нас перакінулі ў Чэскаславакію і накіравалі ў шпіталь у горадзе Браціслава, дзе тады знаходзіліся ўжо савецкія ваенныя часці. Пасля лячэння мяне адправілі ў перасылны пункт, найперш у Будапешт у Венгрыю, а затым — у Львоў, ужо на тэрыторыі СССР. Пад канец лістапада 1945 года мяне дэмабілізавалі, і я прыехаў у родную вёску Барадзіно...“

Яго там не спадзяваліся. У Барадзіно ўжо раней паспела вярнуцца з вёскі Раманаўка, што пад Сяміацічамі, жонка, Аляксандра Васільеўна, з 13-гадовым сынам Юрка і 6-гадовай дачушкай Валей. Яна была пераканана, што муж загінуў у дотах над Бугам. Так мне гаварылі жыхары Раманаўкі, якія яе добра яшчэ памятаюць. Дакладней аб гэтым пагутарым аднак іншым разам. Тут хопіць нам ведаць, што Аляксандра Васільеўна лічыла сябе ўдавой. Вярнуўшыся дамоў у Барадзіно, яна

Вуток практычных ведаў

КАПУСТА

Усе гатункі капусты (белая, валонская і чырвоная) належаць да гародніны, у якой знаходзіцца багата вітамінаў, мікраэлементаў і амінакіслот. Белая, напрыклад, мае ў сабе шмат вітаміна Е, валонская — у чатыры разы больш вітаміна А, чым белая, чырвоная — мае больш вітаміна Н. Каб капуста не была такой цяжкастраўнай, неабходна пад канец варкі дадаваць змеленыя кмені і майранак, яловец, сушоныя слівы ці лаўровы лісток. Капусту могуць есці людзі з далікатным страўнікам, нават хворыя на сэрца і вантробу, але для іх капусту неабходна варыць у двух чарговых водах або на пары.

Найздаравейшымі, аднак, з'яўляюцца салаты, падрыхтаваныя з кіслай або сырой капусты. Пчолы не памыляюцца, сядучы ахвотней на кветкі капусты, чым на іншую гародніну. Мёд тады са-ладзейшы, далікатнейшы, светлы і празрысты.

Капуста з'яўляецца не толькі смачнай стравай, але можа быць таксама дасканальным лекаствам, паколькі выдзяляе яна з арганізму таксіны.

Капуста ліквіднае стомленасць. Можна, напрыклад, зрабіць у міксеры кактэйль з соку белай капусты, лімона, зялёнай патрушкі і (у сезоне) аднаго яблыка.

Пры кашлі варта піць сіроп з капустянага соку, лімона і соку з чорнай рэпы, асалоджаны лыжачкай цукру.

Калі хто церпіць на хранічны катар страўніка, трэба піць сок з сырой капусты, дадаючы некалькі кропель лімоннага соку. Піць гэты сок па паўшклянкі ў дзень на працягу тыдня.

Пры запаленні суставаў, камнях у нырках, трэба піць сок з сырой капусты, есці капусту, тушаную са сланечнікавым алеем, дадаючы крыху кменю. Салат з капусты трэба рабіць таксама з лімонным сокам і сланечнікавым алеем.

Усе сокі неабходна падрыхтоўваць перад самай ядой.

Капуста лечыць таксама розныя чыры. Можна рабіць кампрэсы наступным чынам: памыць некалькі вялікіх лісцяў капусты, крыху выцерці іх і парэзаць так, каб пакрываўлі хворыя месцы і заходзілі яшчэ сантыметры на тры далей. Памачыць адзін ліст у лімонным соку і палажыць яго на чыр. Іншыя лісткі спырнуць некалькі кроплямі соку і палажыць іх спырнутым бокам у напранку скур. Забітаваць.

Калі апарыце руку, трэба змазаць ліст капусты льянным алеем і хутка прылажыць яго да скур, забітаваць.

Пры агульным аслабленні арганізму, пры дрэнным стане нашых нерваў можам два разы ў тыдзень рабіць ванну, у якую дадамо расцёртую ў міксеры галоўку капусты і напар са 100 г. мяты.

Для аматараў гучных забаў падаем таксама раду. Кіслая капуста, багатая вітамінам С, змяняе дзеянне алкаголю — яе сок лечыць папулярны „жа“.

Гаспадыня і Эскулап

вытрабавала пенсію на дзяцей, ёй заплацілі таксама за гады, якія яна пражыла на акупіраванай тэрыторыі. І дзеці таксама паспелі ўжо прымірыцца з думкай, што таткі няма, што загінуў ён на вайне...

І вось саступіў ён са сваёй „Галгофы“, устаў з мёртвых, адцягнуўшы не за нейкай свае грахі, а за нас усіх разам і за кожнага паасобку, за тых, якім пашчаслівілася не перажываць такіх жа пакут.

„Вось і пачалося маё другое жыццё, — канчае свае ўспаміны Іван Мікалаевіч Шыбакоў. — У родным краі, дзе я нарадзіўся, дзе вырас. Спачатку працаваў я загадчыкам па гаспадарчай частцы Шар'інскага раённага кармавога камбіната, а затым стаў я і дырэктарам гэтага ж камбіната...“

Пасля былі яшчэ іншыя пасады, канчаткова ў студзені 1972 года, калі яму споўнілася 60 гадоў, яго адпусцілі на пенсію.

„Цэлы час пасля вайны, — сцвярджае Іван Шыбакоў, — я цягнуў ад цяжкай працяглай хваробы сэрца. У 1953 годзе перажыў інфаркт міякарда (завал), а ад рані ў галаве і ад кантузі балюча дакучае мяне склероз галаўнога мозгу...“

Перажывае, значыць, адзываецца. Жадаю тады Івану Мікалаевічу ўсё ж такі добрага здароўя, а з вамі, Сябры Чытачы, сустрабунся праз тыдзень, каб пагутарыць аб іншых героях бабў на Бугу.

Віктар Рудчык

(Працяг са стар. 5)

ЦАЛАВАЦЬ ЦІ НЕ ЦАЛАВАЦЬ

дзе чысценькую анучку, значыць у яе ўсё памята і чыста. З такою жаніся, заплешчышы вочы. А вы, даражнікі дзяўчаты, калі самі любіце чысціню, тады нехайных ганіце прэч ад сябе. Бо як ты захочаш трымаць дом у парадку, а ён табе наносіць гразі ды смуроду, табе рукі папхнуць ад работы, а парадку і так не будзе.

Які павінен быць хлапец, кандыдат на мужа? Павінен быць на ім, перш за ўсё чыстае адзенне і абутак. Не павіна яму з горла смярдзець гарэлкаю, папяросамі. Часта ў такіх на зубах нямытых астаткі яды. З такім ужо не пацалуешся.

Урэшце прапанова Пастаяннаму чытачу: калі табе выпадае спаткацца з жанчынай, пакланіся, скажы "добры дзень". Тады вочы і розум падыктуюць: цалаваць ці не цалаваць у ручку. Яшчэ заўвага: бывае, што жанчына падае руку ды ў пальчататцы. Тады я не цалую.

Э. Шчасновіч

200 ЭКЗЕМПЛЯРАЎ „НІВЫ“

На IX з'ездзе БГКТ у Беластоку, дзе я як дэлегат выступаў у час дыскусіі, я прыняў там абавязацельства (у гонар з'езду) выіскаць яшчэ дадатковых 11 экзэмпляраў „Нівы“ (паўгадовых, вядома), так, каб у мяне як пісьманосца выіска роднай газеты зраўнялася, закруглілася да 200 экзэмпляраў. Дагэтуль меў я 189 гадавых падпісак. І вось маю гонар пахваліцца, што выканаў абавязацельства. У мяне цяпер 200 падпісчыкаў „Нівы“!

М. Панфілюк

З альбома натураліста. Мікалай Панфілюк — перадавы карэспандэнт і пісьманосец. Мал. В. Ф. Рудкоўска.

РЭЗЕРВЫ

Да мяне, як карэспандэнта „Нівы“, звярталіся жанчыны з Трасцянікі і Белака, каб памагчы ім арганізаваць у вёсцы халупнічую працу, такую, як шпідэ дзіцячых лялек, рабочых рукавіц, склейванне з пластмасы малых лостэрак, выкананне шчотак для валос, народная вышыўка і ткацтва. Мужчыны казалі, што маглі б рабіць драўляныя скрынкі для ўпакоўкі тавару.

Здаецца мне, што гэта вельмі важная справа. Вядома, што на дзяржаўных прадпрыемствах малавата рук да працы і асабліва куляе ў нас прадукцыя розных дробных вырабаў. Рук да працы на вёсцы часта бывае пад дастаткам. Тут, для прыкладу, возьмем гміну Нараў, якая з'яўляецца тыповай сельскагаспадарчай гмінай. Жанчыны маглі б многа чаго добрага вырабляць, але цяжка ім знайсці такую працу на месцы. Каб была халупнічная праца, яны б не трацілі часу на даезды і лепш даглядалі б гаспадарку.

Стаўлю гэтую праблему для шырайшай дыскусіі і думаю, што варта ёю заняцца.

М. Лук'янюк

НАЙСТАРЭЙШЫ БУДЫНАК У БЕЛАВЕЖЫ

Гэты маляўніча распаложаны будынак у Палацовым парку ў Белаавежы з'яўляецца найстарэйшым будынкам у мястэчку. Быў пабудаваны ў 1848 г. для намесніка Гродзенскай губерні ў Белаавежскай пущы. Потым змяшчаўся тут музей памятак аб пабыўцы ў пущы рускіх цароў і іх гасцей. У міжваенны

перыяд было тут казіно вайскавай падрыхтоўкі леснікоў, а пасля вайны — рэстаран „Турыстычны“.

Зімой гэтага года ліквідавалі рэстаран і будынак часова прызначылі мясцоваму дзетсаду, які згарэў пару месяцаў назад. Калі адбудуецца дзетсад, у будынку правядзецца рамонт і наладзіцца ў ім дыдактычна-падрыхтоўчы цэнтр, які вельмі ў Белаавежы патрэбны.

Тэкст і фота П. Байко

дэжурным абмене ў Маскве, у Крыму, у Сочы, у Таліне, Берліне, Ленінградзе, наведвала балканскія краіны. Экзамен здала з выдатным вынікам, яна майстар псіха-педагогікі. Мой дзед, можа, і марыў, а хутчэй — не, што яго сын так пабудуецца, будзе мець сваю легкавую машыну (бо ёсць у нас „Варшава“ — сын мае). Толькі адно мне баліць, што маладыя староніцца ад зямлі-карміліцы, не чуюць яны таго паху зямлі, як яна пахне, напрыклад, для мяне. Хаця мне і забаронена працаваць па здароўю, усё ж я яшчэ ўсё даглядаю, бо люблю працаваць. А можа маладыя маюць рацыю? Менш і лясчэй працуюць і больш зарабляюць ды вольныя суботы маюць? А тут чалавек увесць час не мае волі. Я пешуся, што мае ўнукі не будуць мець такога жыцця, як я, бо і цукеркак абы-якіх не хочучы. А як ім раскажава, то слухаюць ды пытаюць, а як то і то, дзедку, было, а як на вайне, ці дзядок страляў, ці немца забіў? Не ведаю я, дзе лепш, але ўвесь час думаю аб гэтым.

Віктар Мартынюк, Хітра

СКЛАД ДОШАЧАК

У Бельску на вуліцы Рэяновай змяшчаецца гандлёвы драўляны склад і кантора. Кіраўніком тут з'яўляецца Вера Бзюска. А разам на складзе працуе 25 асоб. Прамысловая група працуе на дзве змены і рэжа на машынах дошчакі для „Вітаміны“, з якіх збіваюцца скрынкі для перавозу гародніны і фруктаў у крамы. Штодзень людзі прыязджаюць фурманкамі і самаходамі, каб купіць дошчакі, бо яны прыдатныя ў кожнай гаспадарцы.

Румі

Іван Казлоўскі. „Я ўжо не ўяўляю сабе тыдзень без „Нівы“, так моцна пасябраваў з ёю. Вельмі рады, што ёсць такія людзі, як вышы журналісты Міхасі (Хмялеўскі і Шаховіч — рэд.), якія шчырым і адкрытым сэрцам хочучы дапамагчы і наладзіць сяброўства з некаторымі маімі знаёмымі. З А. Маўчуном у мяне ідзе творчая перапіска. Сапраўды гэта вельмі цікавы і таленавіты чалавек. З ім вельмі цікава гаворыцца, бо ведае ён шмат аб Беларусі, хаця жыве далёка ад яе, аж у Познані. Прывітаў доўгі ліст, а такі змястоўны і цікавы, што чытаў я яго з асалодай і радаваўся за такога чалавека. Выслаў яму дзве кнігі. Вам таксама дзве. Зараз выйдучы падручнікі, вышлю вам, бо, як бачу, вам вельмі прыдатныя. Ваша задума абмену кнігамі знойдзе шмат прыхільнікаў. Ад мяне ў кожным выпадку чакайце“.

Ул. Сакалоўскі. „Я і мае рыжскія сябры з вялікай зацікаўленасцю сочым за публікацыямі „Нівы“, якія даюць нам уяўленне пра жыццё беларусаў у

ЗАГАСПАДАРЫЛІ

Членскія камітэты ў крамах ВСС у Гайнаўцы не раз выконвалі розныя грамадскія пачыны, але такога, які быў пры краме № 8 на вуліцы Ліповай, яшчэ не было. Крама гэтая была пабудавана некалькі год таму назад. А плошча вакол крамы не была загаспадарана. Камітэт некалькі разоў прасіў праўленне ВСС, каб загаспадарылі плошчу, але брыгада ВСС была занята чым іншым, і плошчу адкладалі.

Аднойчы членскі камітэт крамы нумар 8 папрасіў на сваё пасяджэнне старшыню пасялковага камітэта № 4 Э. Вайсковіча і звярнуўся з просьбай дапамагчы ўпарадкаваць спомненую плошчу. Рашылі супольнымі сіламі гэта зрабіць. Найцяжэй было атрымаць матэрыял на агароджу, але атрымалі ўрэшце. На машыне апрацаваў гэту агароджу ў сваім сталярскім варштаце Леў Сылванюк, не беручы за работу ані граша. Мантажнай працай кіраваў член камітэта Уладзімір Пячынскі, якому памагалі іншыя. Навезлі чорнай зямлі, пасадзілі кветкі. Абгарадзілі, плот памалаявалі. Усё выглядае цяпер прыгожа, усе задаволены.

Вірска

ЖЫХАРЫ ПРОСЯЦЬ ХУТЧЭЙ!

У апошні час у Крывяцічах, гміна Орля, будуецца новая энергетычная лінія. Старая на драўляных стаўбах ліквідавана. Пакуль што сіло Крывяцічы застаецца без электрычнай энергіі. А якая ж гэта бяда жыхарам — не трэба нікому тлумачыць. Работы з пабудовай новай лініі ідуць павольна, можна сказаць „чарапашым маршам“. Сяляне Крывяціч маюць вялікую просьбу да энергетычнага раёна ў Бельску, каб па меры магчымасці хутчэй закончыў пабудову новай электралініі. У полі ж цяпер ідзе цяжкая барацьба за ўраджай, і недахоп электраэнергіі людзі балюча адчуваюць.

Іван Кірылюк

МАЙСТАР НА ўСЕ РУКІ

Мікалай Вахмат з вёскі Рутка, Дубіцкай гміны, мае залатыя рукі. Ён умее ўсё зрабіць: сталарку, боты, хамут, нават цырульнікам у вёсцы з'яўляецца. Мікалай дасканалы цырульнік! А гэтаму майстэрству ён навучыўся ў войску, дзе служыў яшчэ ў даваенны перыяд. Да яго ўсе мужчыны з вёскі ідуць стрыгчыся, і ён нікому не адмовіць.

Аднак найбольш Мікалай любіць рабіць хамуты. У гэтым ён сапраўдны майстар. За работу не бярэ дарага. Мікалай Вахмат жыве адзін (жонка даўно памерла), за вёскай, на калоніі, і летам у яго, як на дачы. Вельмі рады, калі нехта яго наведвае, бо чалавек ён добрага сэрца і пастаянны чытач „Нівы“.

М. Панфілюк

Вяснянская хроніка

Назбіралася за апошні час багатае жыццё смерці на нашых дарогах.

У Беластоку на вул. 27 Ліпеня на скрыжаванні з Васількоўскай на вызначаным пераходзе для пешаходаў „Стар“ раз'ехаў чалавека, які памёр у бальніцы.

А ў гміне Васількаў каля Беластока жанчыну, якая ехала на веласіпедзе, падбіў самаход. Яна ўпала на сярэдзіну дарогі проста пад едучы насупраць „Фіят-125п“. Памерла, перавезеная ў бальніцу.

У гміне Юхновец матацыкліст на „ВСК“ ехаў захутка і ўдарыў у бетонны стоеб. Моцна ранены — зламаў падставу чэрапа і мае адкрытую рану ў галаве.

А на дарозе з Бельска ў Кляшчэлі „Стар“ наехаў на дзве дзяўчынкі з Бельска — 5 і 7 гадоў. Яны нечакана выбеглі на дарогу з-за трактара. Абе дзве дзяўчынкі, цяжка параненыя, перавезены ў бальніцу ў Беластоку.

А ў вёсцы Зверкі, гміна Заблудаў, „Стар“ наехаў на трохгадовага хлопчыка, які раптоўна ўбег на дарогу, проста пад едучы самаход. Хлопчык памёр па дарозе ў бальніцы.

Як відаць з вышэй прыведзенага, трэба значна больш прысвечваць увагі малым дзецям. Яны не павінны гуляць нават паблізу вялікіх рухлівых дарог.

ГВАЛІТ

Раніцей, калі я ішоў на работу, я сустраў сваяго суседа і проста не пазнаў яго: талая забітваванне, над вокам сіняк, рука ў церапнах.

— Што гэта з вамі? — спытаў я яго.

— Ды нічога асаблівага. Ноччу на мяне напалі ў парку нейкія тры тышч...

— Чога ж яны на вас напалі?

— Я іх, праўду кажучы, не птыгаў. Я вяртаўся дадому паркам...

— Выбачайце, а якім паркам?

— Як якім? Тым, што ля нашата дома.

— А, выдатна! Значыцца, гэта па вашай дасцы я не мог заснуць да раніцы?

— Як гэта?

— Ды гэтакі! Маё акно якраз выходзіць у парк. І калі дух гадзін ночы я раптам прычыўся ад нялюдскага крыку...

— Гэта я крычаў.

— Вось менавіта. Вы крычалі, а я не мог вас заснуць да раніцы!

— Мне жаль, ды іх было трое...

— Дарэгі мой, гэта не апраўданне. Ды хоч бы іх і дзесяць было! Галоўнае — гэта тое, што 3-за нашата крыку людзі не маглі спаць. А раніцою, між іншым, трэба ісці на работу.

— Дык яны маглі мяне забіць!

— Маглі! Не забілі ж! Вы таксама маглі мяне не разбудзіць, а разбудзілі!

— Я крычаў гвалт, кжжжж на дапамогу...

— Можнае крычаць гвалт дзе вам уздума-ещи, але не ў публічным месцы. Ды яшчэ трыбокай ноччу. Пасля адзінаццаты вечара ўсе павінны захоўваць цішыню. Эх, свядомасць...

— Вы разумеете, я ж, уласна гавораючы, дзеці тата і крычаў, каб людзі прачнуліся і прыйшлі мне на дапамогу...

— Вось менавіта! Спачы людзі, не спачы-вам усё абыхава. Нездарма гавораць, што абыхаваць — хвароба нашатага веку.

— Так, але...

— Дарэгі мой, зразумейце ж урэшце, што людзі павінны па начах спаць, а не крычаць дзе папата! Гэта ж эгізізм! Яму, бацьце, хочацца крычаць гвалт ноччу! А тое, што гэта перашкаджае іншым, — аб гэтым падумаць ужо няма часу!

Раптам мой сусед нейкі дзіўна паліздзеў на мяне і ніха сказаў:

— Гвалт!

Ён пайшоў, а я яшчэ некалькі секунд ста-ну і думаў, што ён гэтым хацеў сказаць.

Марыя Чубашак

Без сляго.

ШУЎКА

НЕ РАЗАБРАЛА

Малі корпаецца на пана-дворку, а сын у хаце пра-цуе. Малі і крычыць у ад-чыненне акно:

— Ану пачні дзверы, ры-паш імі, як маленцкі... Та-бе няма чаго рабіць?... Мо-жа б, музыкей заняўся...

— Ды я не рыпаю, мама, гэта я вучуся на скрыпцы іграць, — крычыць сыноч праз акно.

ШІ БЫЎ РОЗУМ

Ідзе п'яны дарогай, дзе-ца, да прахожых чапляе-ца.

— Што гэта з дзяцкым?

— Пытае ўжук у бабці.

— Людзі кажучы: хто вы-п'яе — той розум прапывае.

— алкавала бабця ўжук.

— А раней быў у яго ро-зум? — дапытываецца ўжук.

— Можна, быў, а можа, і не было, калі п'ястваваць стаў, — сказала бабця.

Алімпійская алімпіада.

НЕ БЫЛО МЕСЦА

Маладая тастаўная падае мужу на абед курцыцу. Муж укусіў раз, падазрона аблохаў страву і спы-таў:

— Што гэта ты там напхала ў сараціну?

— Нічога!.. Я хацела напхаш, але там не было месца.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Мадрыт, Выдатны таратор, які пацярпеў у часе апошняй кары-ль, увесь у бытах выходзіць з балыніш.

— Я адпомшчу! — кідае ён шытамі прыхільнікам, якія са-браліся каля балыніш. Таратор уваходзіць у тавару, нацупіў ідзе за ім на паважнай алегласці. Ён сядзе за стол, уладным жэстам падкідае кельнера і ўсклікае:

— Час расплаці надшышч! Сма-жанаю ялавічыну!

*

— Гане, чаму ты прайдзў свой трамбон?

— Разумееш, я выпадкова даве-даўся, што сусед купіў ружжо...

*

— Чаму вы падрабілі чужы под-піс?

— Таму, што я дарэжу сваім добрым імем і не хацеў кампа-метаваць яго.

ЗОСЯ

“О, каб русыя мне косы — Вось чаго мне несае! — І не гэты нос курносы — Хлопцы ўсе былі б мае!” — Зося ў люты пазірае І, прыбавічы брыво, Перад люстрам нараката На такое хараство.

Люстра толькі зіхцела, Ды маўчала кожны раз, Але зараз не сцірэла І прамовіла ў адказ:

“Я штогэтак гэта чую, Дзе ж ты возмеш, як нана? Не падрабіш доўго злуду — Знаеш гэта і сама.

Ты разумная зяце, Тастаўная — хочаш знаць, Меш сэрца залато, І не трэба сумавань...” —

“Знаю, — Зося алкавала, — У мяне надзея ёсць. Толькі ўвай вельмі мада На мяне завяртаюць шпосы”.

Зося ў пойд прапывае, Дзень талюла, буркі, Вольным часам выпывала Абрывы і ручнікі.

Быў звячачны вечар летні, Бўбен валасы абловаў, Хлопец рослы і прыметны З ёй адноно танцаваў.

Ші то брў яе каханы, Самы любы, дары, Ші, мажына, печаны, Непрыбаваны друці, Але ўжо амаль раздзела, Як вырнулася яна І ў люстру паглядзеда, Палытоўшы да акна:

“Не, чаго... Я — маладая І не брыдкае зусім...”

Ён сказаў мне “дарэж”, Як было прывяма з ім! Лёства, бліскучы спрасоння, Аўгазала ніха ёй:

“Што прытожы ты сёння? І заўсёды будзў такой!”

Яўсён Верабей

ПЕСНІ ПА ЗАЛУКАХ

Па просьбе чытацкі з Гайнаўкі змыш-чаем песню

ЧЕРЕШНИНА

Йшла вона в садок позз оскори, Посміхалася, задивилася в рори, Ле з беріз спадзюць вранці роси, Цвіт каліни приколота в коси.

Приспів.

Небо, гори, скільки зір сятае, З полонини й вічар стіпае: “Я прыйду до тебе, як отару З водоюю зажену в кошару”.

Приспів.

Ось і вічір, віні біля броду З Черемоша пліть холодноу воду. У садочку вічара встечае Дівчинюлька, що еро кохае.

Приспів.

Всюду буйно квітне черешнина, Мов до шлюбу вбралася каліна, Вічара в садочку, в тихому куточку Жале дівчина, жде.

Алімпіада самага сабе!

ГМАРА В РАДОЮ

ЗАПРАТАКОЛІШ

Старшыня з пісарам, забавішы за па-даткі падвешка ў адной кабейні, якя была друці раз замужам, так запісалі ў працякоі: забраві ў Марысі С. за па-даткі падвешка з першага замужства.

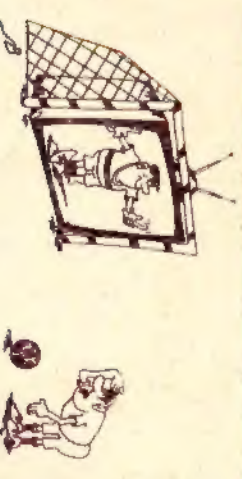
3. “Вестіка Задроніш”

ПАВЫШАЦЬ МАЊСТЭРСТВА

Дзеянная метадка павышэння ўзроў-ню калтываецца ў дружыне “Вуран”. Каб лепш “бачыць поле” ўсе футбалі-сты падалі дакументы ў завожны сель-скагаспадарчы тэхнікум на факультэт палыводства.

ШІ ВЕДАЕЦ, ШТО...

...на Вярмудскіх выспах характары-стыка з месца працы выдаецца за под-пісам бермудскага трохутольніка?

Купіце іх

БІЗНЕС... НЕ ПАХНЕ

Бізнес, як відом, робіць на чым хочаш. Нават на тым, на чым, здавалася б, наогул не можа быць ані-якага бізнесу.

Пані Вальтэрд Вольц, якія жыўе ў Баварыі (ФРГ), даўно займаецца ка-лекцыянараваннем бывалых рэчэй, якія па свайму пры-значэнню выйшлі з кары-стання. У тым ліку і... нач-ных гаршчок. Такім чынам, за многія гады ў не кватэ-ры створана была даялі артыфактна “мастаканя” галерэй. А нядаўна гэтай па-важнай жанчыне прыйшла ў галаву ішчасная думка зрабіць свой незвычайны бізнес. Яна абвешла аўкцыён на продаж тых начных гар-шчок.

Аматары з’ехаліся з усіх краін Еўропы. Найліпшым знаўцы далі высокую ацэн-ку выставіўчы, бо засведчылі, што большасць належаць да XIX стагоддзя, а некаго-рыя экзэмпляры былі зро-блены сацы ў XVIII ста-годдзі. Самым цікавым ся-роі усіх быў аўтарытэна прызнаны гаршчок з умаца-ванай у яго візійнай карт-кай былога тастадара. Цана за другі пуд-гаршчок — фарфаравы, кітайскага па-ходжання, рэзідывавы іштатэіст рэспітам, — падскочыла амаль да 1000 долараў. Высокі попыт быў і на невялікую дзіцячую пасудзіну вытворчасці XIX стагоддзя, на якую невядо-мы мастак знайшоў неаб-ходным нанесці малюнак з ліліяй і матылькам.

НАГУЛДУСЯ УДОСТАЛЬ

Дзевяць гадзін і дзятчачы пшы мінуч спатрэбілася пшеду М. Паліквісту, каб нагуляцца мячом. За гэты час ён 71.003 разы ўдарыў па ім напамі і талавой, пе-равысціўшы “Рэкорд” іншага свайго суайчынніка — 68.315 удараў.

Может + ТАМ!

Не мучі валу, бо вала ўсё роўна элітоіцца, а ты да-решна пастраціш час.